

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА Г. ВАЩЕНКА В КОНТЕКСТІ СЬОГОДЕННЯ

Реформування освітньої галузі та створення системи національної освіти, яка б забезпечила розвиток і зміцнення Української держави, є нині надзвичайно актуальними й потребують розв'язання відповідно до вимог часу. У контексті цих завдань на окрему увагу заслуговує педагогічна спадщина Григорія Ващенка. Постать цього вченого – одна з найяскравіших і колоритніших на царині педагогічної думки України. Замовчаний довгий час на Батьківщині, він тільки тепер повертається до нас. Творчий доробок праць Г. Ващенка є актуальним саме зараз, коли в українському суспільстві продовжує зростати соціальне напруження, не припиняються міжетнічні конфлікти, що наскрізно пронизують всі сфери життя.

Це видатний національний педагог, один із творців української освітньо-виховної системи, життєвим гаслом якого стали слова «Служити Богові й Батьківщині». Усвідомлюючи потребу українства в національному відродженні, Г. Ващенко почав відстоювати й утверджувати необхідність власної педагогічної традиції. Самі лише назви праць увиразнюють основні напрямки наукових зацікавлень педагога. Його основні педагогічні роботи «Виховний ідеал», «Виховання волі і характеру», «Проект освіти в самостійній Україні», «Загальні методи навчання», «Хвороби в галузі національної пам'яті» засвідчують ґрунтовне переосмислення української національної традиції, практичне обґрунтування його виховного ідеалу у природовідповідному поєднанні національного та вселюдського начал. За останні десять років розгорнувся й нині триває процес висвітлення та аналізу життєвого шляху і творчих надбань Г. Ващенка. Численні дослідники (А.Алексюк, А. Бойко, Г. Васянович, О. Вишневський, О. Гентош, М. Окса, Ю. Руденко, Т. Усатенко, Г. Хілліг, В. Яковенко), визначний популяризатор ідей Г. Ващенка професор А. Погрібний та інші присвятили свої публікації біографії педагога, загальним і частковим питанням його спадщини. Однак такий цікавий аспект творчості Г. Ващенка, як історико-педагогічний компонент його спадщини, досі лишається не дослідженим. Хоча, на наш погляд, цього вимагає не лише мета досягнення повноти і всебічного осягнення надбань ученого, а й важливість зазначеної складової для усвідомлення витоків його методології. Нарешті, Г. Ващенко як історик педагогіки цікавий нащадкам нагромадженим цінним фактографічним матеріалом першої половини ХХ ст., відрефлексованим ним як сучасником-співучасником. Багатоаспектність і об'ємність зазначеного напрямку педагогічної творчості вченого вимагають поглибленого аналізу.

Сучасна педагогіка приділяє значну увагу вихованню людяності, гуманності, толерантності. Не можна не погодитися із Г. Ващенком, що це одне з найважливіших завдань загальноосвітньої школи. В сучасних умовах воно реалізується на основі національної своєрідності виховання світового позитивного досвіду, національно-етнічної обрядовості, народних звичаїв,

ритуалів тощо. Стає очевидним реалізм визначених педагогом напрямів і провідних методів виховання. В своїй роботі з молоддю необхідно, використовуючи рекомендації Г. Ващенка, звертатися до народної моралі, культури, забезпечення з цією метою єдності навчання і виховання [1, с.149].

Від учителя і майбутнього педагога вимагається цілеспрямована діяльність по вихованню щасливої і затребуваної суспільством особистості, утвердження правди і милосердя, формування для цього гуманних суб'єкт-суб'єктних відносин з учнями, спільної з ними життєтворчості, вільного волевиявлення, самоосвіти впродовж усього життя. У контексті вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів до організації професійної діяльності, педагогічна спадщина педагога є теоретико-методологічною базою. Той, хто виховує дітей, на думку Г. Ващенка, повинен добре знати психологію кожної особистості, коло її уподобань та інтересів. Його незаперечне твердження про те, що «учитель мусить знати, чим цікавляться діти» залишається актуальним для сучасної педагогічної практики. Цікавими для нашого дослідження є погляди Г.Ващенка стосовно підготовки фахівців-педагогів. Зокрема, на його думку, «дошкільник має бути енциклопедистом, щоб задовольнити різносторонню цікавість малих дітей до всього, що їх оточує». А вчитель середньої школи повинен бути «в першу чергу добрим фахівцем у галузі дисципліни, яку викладає» [4, с. 11]. Важко з цим не погодитись.

Таким чином, прищеплення народно-християнської моралі, як найвищої духовної цінності, на що спрямована виховна система Г. Ващенка, можна забезпечити лише на основі педагогічного діалогу, самостійності й поліфонії мислення суб'єктів педагогічного процесу, вищевартісного ставлення до людського і власного життя. Це буде сприяти досягненню співробітництва та співтворчості між людьми, подоланню соціально-педагогічних суперечностей, входженню України до Європейського співтовариства держав і народів.

Література

1. Антонюк Т. Педагогічні ідеї Григорія Ващенка як підґрунтя в розбудові національної системи освіти / Т. Антонюк // Українознавство. – 2009. – № 3. – С. 148–153.
2. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. / ред. кол. : О. Г. Дзевєрін (голова) та ін. – К. : Рад. шк., 1976 – Т. 3. – 279 с.
3. Левківський М. Історія педагогіки : навч. посібник / М.В. Лемківський, О.М. Микитки; за ред. М. В. Лемківського. – Х. : ТОВ ОВС, 2002. – 240 с.
4. Підласий І. Пасивний ідеал Г. Ващенка і ідеали українського виховання / І.Підласий // Рідна школа. – 2000. – № 4. – С. 9–12.

УДК372.41:373.31.322.1

Н.П.ВОЛОШИН, М. ГРИЧКА
Мукачівський державний університет

СИСТЕМА НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЗАКЛАСНОМУ ЧИТАННЮ

На сьогоднішній день особливо актуальною стає проблема розвитку читацької самостійності молодших школярів, оскільки саме сформованість навичок самостійної роботи з книжкою є передумова інтелектуального та

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>